

Programación Docente de Clarinete-Historia dos Instrumentos

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Historia dos Instrumentos

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	CLARINETE
CARÁCTER	OBRIGATORIA								TIPO DE CLASES	COLECTIVA
DEPARTAMENTO	VENTO MADEIRA								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	RICARDO PAZO GARCÍA
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	RICARDO PAZO GARCÍA
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE						3			Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	ROBERTO C. NOCHE GARCÍA				robertonochec@csmvigo.com				VENRES 12:00-13:00 H	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo da evolución histórica dos instrumentos. Coñecemento das características construtivas, funcionamento acústico e posibilidades técnicas e expresivas con relación ao repertorio.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Estar matriculado no curso correspondente. Nivel de inglés B1 que permita a lectura e comprensión de textos referidos aos contidos impartidos.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	ORGANOLOXÍA, PEDAGOXÍA E DIDÁCTICA INSTRUMENTAL (CLARINETE).
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T10, T13
XERAI	X9, X10, X12, X14, X15, X20, X25
ESPECÍFICAS	EI2, EI4, EI6

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Coñecer a evolución e recoñecer auditivamente ós diferentes instrumentos da familia do clarinete desde os seus antecesores ata hoxe en día describindo as características acústicas e morfolóxicas dos instrumentos da familia a través do emprego dun léxico específico apropiado.	TODAS
Coñecer as características da linguaxe musical, estilo e notación propios de cada época e valora-la relación directa coas posibilidades acústicas dos instrumentos pertencentes ás mesmas (tonalidade, intervállica, tipos de articulación, acentuación, ornamentación, uso das dinámicas, tesitura, efectos sonoros actuais ...) e realizar comentarios críticos a partir das audicións.	TODAS
Coñecer os casos máis salientables das relacións entre constructor-intérprete-compositor na música occidental europea e valora-lo súa importancia no desenvolvemento do deseño do clarinete e do seu repertorio incluíndo as aportacións do clarinete á música tradicional centroeuropea, ó klezmer e ó jazz.	TODAS
Coñecer os textos de aprendizaxe utilizados nos séculos XVIII, XIX e XX analizando as instrucións para o desenvolvemento da técnica contidos neles.	TODAS
Realizar probas escritas, traballos prácticos de investigación e exposición pública dos mesmos sobre algún aspecto determinado dos contidos da materia seguindo as instrucións dadas polo docente durante o curso académico.	TODAS

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Antecesores e principios acústicos do Clarinete	1.1. ¿Qué é un clarinete? Nocións de acústica musical aplicada ao clarinete. 1.2. Antecesores populares do clarinete nas culturas non occidentais. 1.3. Antecesores populares do clarinete na música popular tradicional centroeuropea. 1.4. Antecesores do clarinete na tradición musical occidental	3
O clarinete nas músicas populares na actualidade	2.1. O clarinete no klezmer e no jazz. Relevancia do clarinete nas diferentes formacións instrumentais. 2.2. Aportacións do klezmer e do jazz ó desenrolo das técnicas de vangarda empregadas no s. XX.	4
Morfoloxía	3. Características morfolóxicas dende o S. XVII ata o S. XIX . 3.1. Chalumeaux e clarinetes barrocos. 3.2. Clarinetes clásicos, románticos. 3.3 Clarinete de I. Müller, sistema Böehm, sistema Albert e sistema Romero. 3.4 Clarinete sistema Baermann- Ottensteiner e Oehler, e innovacións ata a actualidade.	2
Escolas clarinetísticas	4. Escolas clarinetísticas e os grandes intérpretes. 4.1. O século XVIII. 4.2. O século XIX. 4.3. Os séculos XX e XXI	3

O repertorio clarinetístico	5.1. Barroco, Clasicismo, séculos XIX, XX e XXI no repertorio solista, de cámara e orquestral.	3
Actividades de avaliación	Entrega e exposición de traballos escritos, así como realización de probas escritas.	2
Total de sesións por cuadrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral: O discente explicará os conceptos fundamentais utilizando material audiovisual (de ser o caso) para a mellor comprensión dos contidos impartidos. Contéplanse como positivas e recomendables as intervencións e posibles debates que se poidan xenerar durante as sesións por parte do alumnado.	10		10
Titorías: Se fora necesario orientarase individualmente ao alumno para a realización do seu traballo e resolveranse as súas dúbidas na hora semanal adicada a tal fin. As titorías deben concertarse alomenos cunha semana de antelación.	2		2
Avaliación e revisión: Sesións adicadas á realización dos posibles exames e probas escritas, así como á súa posterior revisión comentada (segundo a lexislación vixente)	2		2
Exposición de traballos: O traballo escrito realizado no cuadrimestre deberá ser exposto na aula coa axuda de materiais audiovisuais (powerpoint, prezi, keynote, audicións, vídeos, etc.). Posteriormente será confrontado nun debate dentro entre o profesor, o propio discente, e o resto do alumnado.	1		1
Lectura guiada de fontes: Lecturas comentadas polo docente procedentes de diferentes fragmentos, ensaios e artigos vinculados aos contidos da materia.	4		4
Actividades complementarias e masterclass: É recomendable a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: exposicións, museos, visitas a fábricas de instrumentos e similares. O profesor proporcionará as pautas para a pescuda de fontes, a recollida da información, o esquema das seccións obrigatorias do traballo escrito e o sistema de citas bibliográficas que se debe empregar. A asistencia ás aulas (masterclass) do profesorado invitado polo programa ERASMUS+ ten carácter obrigatorio.		31	31
Traballo persoal: Traballo desenvolvido polo alumnado de xeito autónomo (segundo as pautas recibidas previamente nas aulas).		40	40
Total de sesións por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	TODAS	30%
Traballo escrito	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	TODAS	50%
Ficha de seguimento	Ficha na que se recollerán as incidencias ocorridas durante a actividade ocorrida na aula (asistencia, participación activa, iniciativas persoais ...)	TODAS	20%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	TODAS	30%
Traballo escrito	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	TODAS	50%
Ficha de seguimento	Ficha na que se recollerán as incidencias ocorridas durante a actividade ocorrida na aula (asistencia, participación activa, iniciativas persoais ...)	TODAS	20%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	TODAS	40%

Traballo escrito	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	TODAS	60%

EXTRAORDINARIA

Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	TODAS	50%
Traballo escrito	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	TODAS	50%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Bartolozzi, B. (1982) *New Sounds for Woodwind*. (R. Smith Brindle, Trans.) (2a ed.) Oxford U.P
- Birsak, K. - *The Clarinet, A Cultural History* (Buchloe GmbH, 1994)
- Bok, H. y Wendel, E. - *New Techniques for the Bass Clarinet* - Salabert, 1989.
- Brown, C. - *Classical and Romantic Performing Practice 1750-1900* (Oxford UP, 1999)
- Brymer, Jack: *The Clarinet* (London: Kahn & Averill, 1990).
- Bongrain & Poirier: *Le Conservatoire de Paris, 1795-1995; 200 Ans de Pédagogie* (pp. 153-164) Paris, Buchet/Chastel.
- Crocq, J.-N. (1999). *La tradition de l'école française de clarinette en A*.
- Dart, Thurston: *La Interpretación de la música* (Madrid: A. Machado Libros, 2002).
- Etheridge, D. (1998) *Mozart's Clarinet Concerto: the Clarinetist's View*. Gretna (Louisiana): Pelican Pub. Co.
- Farmer, G. *Multiphonics and Other Contemporary Clarinet Techniques* (Rochester 1982)
- Ferron, E. - *The Clarinet Revealed: A Essay on the Clarinet* (Int. Music Diffusion, no 397)
- Fox, S. (s. f.). *Basic Clarinet Acoustics*. www.sfoxclarinets.com.
- Gibson, O. Lee: *Clarinet Acoustics* (Bloomington: Indiana University Press, 1998).
- Heaton, R. (Ed.). (2006). *The Versatile Clarinet*. New York: Routledge.
- Hoeprich, E. (2008). *The Clarinet*. New Haven: Yale University Press.
- Kroll, O. (1968). *The Clarinet*. (H. Morris, Trans.). London: B. T. Batsord.
- Hamoncourt, Nikolaus: *El Diálogo Musical* (Barcelona: Paidós Ibérica, 2003).
- Lawson, C. - *The Chalumeau in the XVIIIth-Century Music* (Ann Arbor: UMI Research, 1981)
- Lawson, C. - *Mozart Clarinet Concerto* (Cambridge: Cambridge University Press, 1996)
- Lawson, C. - *Brahms Clarinet Quintet* (Cambridge: Cambridge University Press, 1998)
- Lawson, C. - *The Early Clarinet: A Practical Guide*, Cambridge U.P Press, 2000
- Lawson, C. - *The Cambridge Companion to the clarinet*, Cambridge U.P.Press, 1995
- Lawson, C. y Stowell, R. - *La Interpretación Histórica de la Música: una introducción*, AE, 2005
- Lescat, Ph. y Saint-Arroman, J.: *Méthodes et Traités 6. Série I. France 1600-1800* Fuzeau, 2000
- Newhill, J. P.: *The Bassett-horn and its music* (Surrey: Michael Bryant, 1997) 2ª ed.
- Pastor García, V. (2010). *Clarinete: acústica, historia y práctica*. Valencia: Rivera Editores.
- Pino, David: *The Clarinet and Clarinet Playing* (New York: Dover Publications Inc., 1998)
- Pople, Anthony: *Messiaen* (Cambridge: Cambridge University Press, 1998)
- Puwalski, Tom: *The Clarinetist's Guide to Klezmer* (Ellicott: Zephyr Publishing, s.a.)
- Rendall, G. (1971). *The Clarinet: Some Notes upon its History and Construction* (3rd ed. / rev. and with some additional material by Philip Bate, W.W. Norton R.
- Rice, Albert: *The Baroque Clarinet* (Oxford: Clarendon Press, 1992)
- R. Rice, A. - *The Clarinet in the Classical Period*, Oxford U.P. 2003
- Rehfeldt, Ph. - *New Directions for Clarinet*, University of Ca Press, 1976) rev. 1994.

Ridenour, Th.- The Annotated Book of Altissimo Clarinet Fingerings, Longwood: Tom's Clarinet Service, 1986
Sadie, S. y A. Jacobs : The New Grove Dictionary of Music and Musicians (London: Macmillan, 1980)
Stein, Keith: El Arte de Tocar el Clarinete (Miami: Summy-Birchard Music Inc., 1999) (ed. en español)
Tranchefort, François R.: Los Instrumentos Musicales del Mundo (Madrid: Alianza Editorial, 1985)
Weston, Pamela - Clarinet Virtuosi of the Past (Suffolk: Panda Press, 1971)
Weston, Pamela -More Clarinet Virtuosi of the Past (Suffolk: Panda Press, 1977)
Weston, Pamela - Clarinet Virtuosi of Today, Hertfordshire: Egon Publishers Ltd., 1989
Weston, Pamela - Yesterday's Clarinetists: a sequel, Yorkshire: Emerson Edition Ltd., 2002
Zelinsky, B. y D. Smeyers: PRO MUSICA NOVA Studies for Playing Contemporary Music for Clarinet, Wiesbaden: Edition Breitkopf, 1996